

ΟΙ ΚΩΔΩΝΕΣ
ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΝΑΟΥΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

Vivos voco.
Mortuos plango.
Fulgura frango.
(Schiller.)

ΟΙ κώδωνες, τῶν ὁποίων οἱ βόμβοι τοσαῦτα διεγείρουσιν ἐν ἡμῖν συναισθήματα χαρᾶς ἢ λύπης κατὰ τὰς ποικίλας τοῦ βίου ἡμῶν περιπετείας· οἱ κώδωνες, οἵτινες ὑποδέχονται τὸν ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, οἵτινες χαιρετίζουσι τὴν βάπτισιν ἡμῶν καὶ τὸν γάμον καὶ παρακολουθοῦσιν ἡμᾶς μέχρι τοῦ τάφου, ἀγγέλλοντες διὰ πενθίμων ἤχων τὴν μετástασιν ἡμῶν εἰς τὴν αἰωνιότητα· οἱ κώδωνες, οἵτινες κατὰ τὰς θυελλώδεις τοῦ χειμῶνος νύκτας, ὅταν ὁ οὐρανὸς εἶναι ζοφώδης καὶ ἡ γῆ χιονοσκεπής, ἤχουσι μακρόθεν ὅπως ἐπαναγάγωσι τὸν πλάνητα ὁδοιπόρον εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδόν· οἵτινες ἐν ἡμέραις ἐμπρησμοῦ ἢ καταποντισμοῦ συγκεντροῦσι πανταχόθεν τὰς γενναίας καρδίας πρὸς σωτηρίαν τῆς πυρπολουμένης ἢ κατακλυζομένης οἰκίας· οἱ κώδωνες, ὧν ἡ σιγὴ ἐπὶ τέσσαρας περίπου ἑκατονταετηρίδας ἀπέβη εἰς τοὺς προπάτορας ἡμῶν τοσοῦτον αἰσθητὴ καὶ ὀδυνηρὰ κατὰ τὰς ζοφεράς τῆς δουλείας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἡμέρας· οἱ κώδωνες οὗτοι δὲν εἶναι ἀπλᾶ ὄργανα, ὑλικά καὶ ἀδρανῆ, ἀλλ' ἔχουσι ψυχὴν καὶ συναίσθησιν· συμμερίζονται κατὰ πάσας τὰς περιστάσεις τοῦ βίου τῶν Χριστιανικῶν κοινοτήτων, εἰς ἃς ἀποκλειστικῶς ἀνήκουσι, τὰς εὐφροσύνας καὶ τὰς θλίψεις, συγχαίρουσιν ἡμῖν καὶ συνθλίβονται, ψάλλουσιν ἐν ταῖς εὐτυχίαις ἡμῶν καὶ ὀδύρονται ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς. Οἱ κώδωνες, οἱ ἤδη τοσοῦτον ἀρρήκτως συνδεόμενοι μετὰ τῶν πανηγύρεων καὶ θρησκευτικῶν ἡμῶν ἑορτῶν, εἰς τοὺς Ναοὺς τῶν Χριστιανῶν δὲν εἰσῆλθον ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τῆς ἐπικρατήσεως τῆς θρησκείας, ἣν ἐδίδαξεν ὁ Θεάνθρωπος Χριστός. Ἡ χρῆσις τῶν κωδῶνων εἰς τὰς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι ἀπωτέρα τῆς Εἰς μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος, ἐμφανισθεῖσα τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἰταλικὴν Ἐπαρχίαν Καμπανίαν (Campania), ἐξ ἧς ἐτυμολογεῖται καὶ ἡ κοινὴ αὐτῶν ὀνομασία, *Καμπάνα*.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἰουδαῖοι τὰς σάλπιγγας μετεχειρίζοντο κατὰ τὰς θρησκευτικὰς αὐτῶν ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις, εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ἤχου τῶν σαλπίγγων, δι' ὧν ὁ Μωϋσῆς συνήγειρε καὶ ὠδήγει τοὺς προπάτορας αὐτῶν ἐκ τῆς ἀξένου χώρας τοῦ Φαραῶ εἰς τὴν γῆν τῆς Ἑπαγγελίας κατὰ τὴν μακρὰν ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἑρήμου πορείαν· καὶ ὅταν βραδύτερον ἐνεκαινίζετο ὁ Ναὸς τοῦ Σολομῶντος παρῆσαν καὶ ἱερεῖς ἑκατὸν εἴκοσι σαλπίζοντες ταῖς σάλπιξιν. (Παραλειπ. Β'. ε'. 12). Σάλπιγγες ἐπίσης ἀνήγγελλον ἐν ἀπάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ κατὰ πᾶσαν περιτροπὴν ἐπτά ἑβδομάδων ἐνιαυτῶν (49 ἐτῶν) τὴν ἑναρξίαν τοῦ πεντηκοστοῦ ἔτους, τοῦ ἐκ τῶν σαλπίγγων τούτων, Ἑβραϊστὶ καλουμένον Ἰωβέλ, ἐπικληθέντος Ἰωβιλαίου (Jubilaem). Κατὰ τὸ ἱερὸν τοῦτο ἔτος οἱ δοῦλοι οἰκείᾳ βουλήσει ἀπηλευθεροῦντο, τὰ χρέη κατηργοῦντο, ἡ γῆ ἐπανήρχετο εἰς τὴν κυριότητα τῶν ἀρχαίων αὐτῆς κτητόρων, αἱ ἐχθραὶ καὶ τὰ μίσῃ διελύοντο καὶ πλήρης ἀγάπη καὶ ὁμόνοια ἀποκαθίστατο καθ' ἅπασαν τὴν Χώραν τῶν Ἰουδαίων. Πλὴν καὶ τὰ κύμβαλα καὶ αἱ κιθάραι καὶ αἱ σαμβύκαι, σαβεκά, δὲν ἦσαν ξένα κατὰ τὰς πανηγύρεις τοῦ περιουσίου τούτου λαοῦ τοῦ Ἰσραήλ.

Τὰ κύμβαλα ἀποτελούμενα ἐκ δύο μεταλλίνων, συνηθέστερον χαλκίνων, ἡμισφαιρίων, ἐχρησίμευον κυρίως παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἡμῶν προγόνους κατὰ τὴν λατρείαν τῆς Κυβέλης καὶ τοῦ Βάκχου ὑπὸ γυναικῶν ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐρρυθμῶς συγκρουόμενα, ὥς ἐπιμαρτυρεῖ καὶ ὁ ἐπισημότερος τῆς Νέας Κωμωδίας ποιητῆς Μένανδρος ἐν τοῖς ἐπομένοις στίχοις :

«ἐθύομεν δὲ πεντάκις τῆς ἡμέρας,
 »ἐκυμβάλιζον δὲ ἐπὶ θεράπαιναι
 »κἀνωλόλυζον»

Ὁ Μένανδρος ἐν ἑτέρῳ περισωθέντι ἀποσπάσματι τῶν ἀτυχῶς ἀπολεσθεισῶν πολλῶν αὐτοῦ Κωμωδιῶν, κατειρωνευόμενος τῆς χρήσεως τῶν κυμβάλων πρὸς ἐξίλασμον τῆς θεότητος, λέγει πού ἀπειθυνόμενος πρὸς τὴν φίλην αὐτοῦ Ῥόδην :

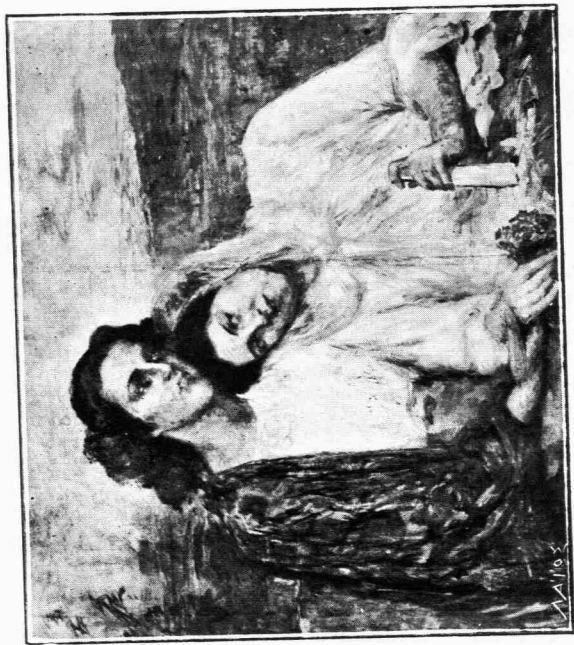
«Οὐδεὶς δι' ἀνθρώπου θεὸς σώζει, γύναι,
 »ἑτέρου τὸν ἕτερον· εἰ γὰρ ἔλκοι τὸν θεόν
 »τοῖς κυμβάλοις ἄνθρωπος, εἰς ὃ βοῦλεται,
 »ὃ ταῦτα ποιῶν ἐστὶ μείζων τοῦ θεοῦ.
 »Ἄλλ' ἔστι τόλμης καὶ βίον ταῦτα ὄργανα,
 »ἐδωκέν' ἀνθρώποις ἀναιδέσι, Ῥόδη,
 »εἰς καταγέλωτα τῷ βίῳ πεπλάσμενα».

Ἡ χρῆσις τῶν κωδῶνων κατὰ τὰς θρησκευτικὰς τελετὰς ἦν παλαιτάτα κοινὴ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἀσσυρίοις καὶ Αἰγυπτίοις κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ὀσίριδος κυρίως· οἱ Σῖναι διὰ τῶν ἤχων τῶν κωδῶνων ἠγγελλον τὰς διαίρέσεις τῆς ἡμέρας. Ὁ Ἀαρὼν ἐν ταῖς ἐπισήμοις τελεταῖς ἔφερε πορφυροῦν χιτῶνα, ὑπερραμμένους ἔχοντα χρυσοὺς κωδωνίσκους, ἰσαριθμούς πρὸς τὰς ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ· καὶ οἱ ὑπατοὶ τῶν Ἰουδαίων Ἀρχιερεῖς βραδύτερον κατ' ἀπομίμησιν

τούτου προσέρραπτον ἐπὶ τῶν ἱερῶν αὐτῶν μανδυῶν χρυσοῦς κωδωνίσκους, ἡχοῦντας καθ' ὅσον ἐδάδιζον. Τὸ ἔθος τοῦτο ἐπεκράτησε καὶ καθ' ἡμᾶς παρὰ τοῖς ἀνωτάτοις Λειτουργοῖς τοῦ Ὑψίστου. Τοιοῦτους περίπου κώδωνας ἔφερον ἐπὶ τῶν ἱματίων αὐτῶν καὶ οἱ Ἱερεῖς τῆς Κυβέλης. Ὁ Τυδεὺς ἔφερε κωδωνίσκους εἰς τὴν λαβὴν τῆς ἀψίδος αὐτοῦ· ὁ δὲ σύμμαχος τοῦ Πριάμου Βασιλεὺς τῶν Θρακῶν Ῥῆσος εἶχεν ἐστολισμένους διὰ χρυσῶν κωδωνίσκων τοὺς καταλεύκους αὐτοῦ ἵππους, οὓς εἰς τὰ πεδία τῆς Τρωάδος ἐσκόλευσεν ὁ Ὀδυσσεύς, ὅτε ἐκεῖνος ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Διομήδους. Ἐν Φρυγίᾳ τὸ ἄρμα τῆς Μητρὸς τοῦ Διὸς Ῥέας προεπέμπετο πομπικῶς μετ' ἄλλων ἡχηρῶν ὀργάνων καὶ διὰ κωδῶνων. Τῶν κωδῶνων ἐπίσης ἐποιοῦντο χρῆσιν καὶ οἱ Ἕλληνες μετὰ τῶν αὐλῶν, κεράτων, κυμβάλων κλπ. κατὰ τὰς ἑορτὰς τῶν Κορυθάντων, τῶν Καθεΐρων καὶ τοῦ Βάκχου, οὗ τὴν πομπὴν ἡκολούθουν Βακχίδες, φέρουσαι ἐπὶ τῶν ἱματίων αὐτῶν κωδωνίσκους ἡχοῦντας κατὰ τὴν ὄρχησιν. Οἱ Ῥωμαῖοι μετεχειρίζοντο τοὺς κώδωνας κατὰ τὰς δημοσίας αὐτῶν συναθροίσεις ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἐν τοῖς δημοσίοις βαλανείοις καὶ κατὰ τὰς ἐπικηδεῖους πομπάς· ὁ δὲ Αὐγουστος πρῶτος ἀνήρτησε μέγαν κώδωνα πρὸ τοῦ ἐν Ῥώμῃ Ναοῦ τοῦ Διός. Ἀντὶ κωδῶνων οἱ Λακεδαιμόνιοι, κατὰ τὴν ἀνάρρησιν τῶν Βασιλέων αὐτῶν, ἔκρουον ἡχηρῶς τοὺς λέβητας πρὸς ἀποτροπὴν τῶν δαιμόνων· τοῦτ' ὅπερ ἔπραττον βραδύτερον καὶ οἱ Μωαμεθανοὶ κατὰ τὰς ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης πρὸς ἐκφόδισιν τῶν ἀπειλούντων νὰ καταφάγῃσι τὰ οὐράνια ταῦτα σώματα δρακόντων, καὶ ὅπως ἀποσπᾶσιν ὑπὲρ αὐτῶν τὴν ἀντίληψιν τοῦ Προφήτου αὐτῶν Μωάμεθ.

Οἱ κώδωνες, παρεμφερεῖς σχεδὸν πρὸς τοὺς ἤδη ἐν χρήσει κατὰ τὸ σχῆμα καὶ τὴν κατασκευὴν, ἐχρησιμοποιοῦντο ἔτι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἡμῶν προγόνους πρὸς συνεννόησιν ἐν τοῖς περιτετειχισμένοις στρατοπέδοις καὶ ὀχυραῖς πόλεσιν εἴτε κρουόμενοι ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν περιπόλων, εἰς τοὺς ὁποίους ὤφειλον νὰ ἀπαντήσωσι πρὸς ἐνδειξιν ἐγρηγόρεως οἱ κατὰ τὰς διαφόρους θέσεις τεταγμένοι φρουροί, εἴτε καὶ παραδιδόμενοι ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα ὑφ' ἐκάστου φύλακος, διατρέχοντος τὴν ἐπιτετραμμένην αὐτῷ πρὸς φρούρησιν ἑκτασιν εἰς τὸν γείτονα, ὡς ἡ ἀρχαία ἑκφρασις: « τοῦ κώδωνος παρενεχθέντος », ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ἐν παλαιότεροις χρόνοις παρ' ἡμῖν « ὅταν ἐπέρασε τὸ κόλι » ἥτοι ἡ περίπολος· τοῦτο μαρτυρεῖ καὶ ὁ Θουκυδίδης (Δ'. 135.1) ἀφηγούμενος ὡς ἐξῆς τὴν ἀποτυχοῦσαν ἀπόπειραν τῆς ἀλώσεως τῆς Ποτιδαίας ὑπὸ τοῦ Βρασίδα: « Ἀπεπείρασε δὲ τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος καὶ ὁ Βρασίδας τελευτώντος » καὶ πρὸς ἕα ἤδη Ποτιδαίας· προσελθὼν γὰρ νυκτὸς καὶ κλίμακα » προσθείς, μέχρι μὲν τούτου ἔλαθε· τοῦ γὰρ κώδωνος παρενεχθέντος » οὕτως ἐς τὸ διάκενον, πρὶν ἐπανελθεῖν τὸν παραδιδόντα αὐτόν, ἡ » πρόσθεσις ἐγένετο· ἔπειτα μέντοι εὐθὺς αἰσθομένων, πρὶν προβῆναι, » ἀπήγαγε πάλιν κατὰ τάχος τὴν στρατιάν καὶ οὐκ ἀνέμενεν ἡμέραν γενέσθαι».

Ὡς προεῖρηται, ἐν ταῖς Ἑκκλησίαις τῶν χριστιανῶν ἡ χρῆσις

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ ΕΚ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ. — (ᾠδὸν Εὐαγγελίου Ἰωαννίδου)

τῶν κωδώνων δὲν εἶναι ἀρχαιοτέρα τῆς Ε' μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος· πρῶτος δ' Ἕλληνας Μοναχὸς καὶ σοφὸς Ἱστορικὸς τοῦ Ζ'—Η' αἰῶνος (693 - 735) Bède — le Vénérable μνεῖται τῆς χρήσεως τῶν κωδώνων εἰς τοὺς χριστιανικοὺς Ναοὺς τῆς Ἑσπερίας. Ἡ κατὰ τὰς διαφόρους Ἱεροτελεστίας ἐν τοῖς χριστιανικοῖς Ναοῖς εἰσαγωγή τῆς κωδωνοκρουσίας πρὸς συναγερμὸν τῶν πιστῶν, ἀντὶ τῆς τέως ἐπιζομένης συγκρούσεως δύο ἀπλῶν σιδηρῶν ἐλασμάτων, τῶν καλουμένων *σημάντρων*, ὀφείλεται κατὰ τὰ κοινῶς δεδεγμένα εἰς τὴν ἐπίνοιαν τοῦ Ἁγίου Παυλίνου ἀρχιερατεύσαντος κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα (409 - 431) τῆς Ἐπισκοπῆς Νόλας ἐν τῇ Ἱταλικῇ Καμπανίᾳ, ἐξ ἧς, ὡς εἴρηται, καθιερώθη καὶ τὸ κοινὸν ὄνομα *Καμπάνα*, εἴτε διότι τὸ πρῶτον ἐν Καμπανίᾳ ἐχρησιμοποιήθη εἰς τοὺς Ναοὺς, εἴτε διότι κατεσκευάζετο ἐκ τοῦ αὐτόθι ἐξορυσσομένου ἐξαιρετοῦ χαλκοῦ. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ χρῆσις τῶν κωδώνων εἰσῆχθη ἀπὸ τοῦ ἐπομένου αἰῶνος κατὰ τὰς κηδείας τῶν νεκρῶν τὸ πρῶτον· μόνον δὲ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Ζου αἰῶνος ἐχρησιμοποιήθησαν εἰς τὰς Ἱεροτελεστίας ἐν γένει καθ' ἅπασαν τὴν Δύσιν οἱ κώδωνες ἀναρτηθέντες καὶ εἰς τοὺς Ναοὺς. Διὰ τῆς κρούσεως τῶν κωδώνων τοῦ Ναοῦ τοῦ ἁγίου Στεφάνου ὁ Ἐπίσκοπος Αὐρηλίας Λούπος ἐν ἔτει 610 ἀπήλλαξε τὴν Ἀγενδίκην τῆς πολιορκίας τοῦ Βασιλέως τῆς Γαλλίας Κλοταρίου Βου ἐμπνεύσας τὸν πανικὸν εἰς τοὺς πολιορκητάς.

Τὸ ἔθιμον τῆς εὐλογίας ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τοῦ βαπτίσματος τῶν κωδώνων ἅμα τῇ κατασκευῇ καὶ πρὸ τῆς ἀναρτήσεως αὐτῶν ἐπὶ τῶν κωδωνοστασιῶν, τὸ ἔτι καὶ νῦν κρατοῦν παρὰ τοῖς Καθολικοῖς, καθιερώθη παρ' αὐτοῖς βραδύτερον ἐπὶ τοῦ Πάππα Ἰωάννου ΙΓ'. ἐτελεῖτο δὲ κατὰ τὸν ἐπόμενον τρόπον. Ὁ ἐπίσκοπος, ἀφοῦ πρότερον ἠυλόγει ἄλλας καὶ ὕδωρ, ἔπλυνεν ἐκ τῆς ἐνώσεως αὐτῶν διὰ βαντιστηρίου τὰ ἔσω καὶ τὰ ἔξω τοῦ κώδωνος καὶ εἰτα ἔχριε τὰ μὲν ἔξω ἐπτάκις δι' ἡγιασμένου ἐλαίου εἰς τὸ σχῆμα τοῦ Σταυροῦ, τὰ δὲ ἔσωθεν τετράκις ἐπίσης διὰ τοῦ Ἁγίου Μύρου· μετὰ τοῦτο ὑψηλῇ τῇ φωνῇ ἐπεκαλεῖτο τὴν ἐξ ὕψους ἀντίληψιν τοῦ Ἁγίου, εἰς τὸν φερώνυμον Ναὸν τοῦ ὁποίου προώριστο νὰ ἀναρτηθῇ ὁ βαπτιζόμενος κώδων. Τέλος βαντίζων τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Ναοῦ διὰ τοῦ ὑπολοίπου ἀλατίνου ὕδατος καὶ ἀναγινώσκων τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἐπεράτου τὴν Ἱεροτελεσίαν, ἀφοῦ ἐχάρασσε τὸν τύπον τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἐπὶ τοῦ κώδωνος, ὅστις οὕτως ἠυλογημένος ἀνηρτᾶτο ἐπὶ τοῦ κωδωνοστασίου.

Εἰς τὴν Ἀνατολὴν τοὺς κώδωνες εἰσῆγαγον οἱ Ἐνετοὶ βραδύτερον, μόλις κατὰ τὴν λήξιν τοῦ Θ' αἰῶνος, ἐν ἔτει 874. Καὶ τὸ πρῶτον μὲν ἐγένετο χρῆσις αὐτῶν εἰς τὰς Μονὰς τοῦ Ἁγίου Ὄρους· βραδύτερον δὲ μόλις περὶ τὸ ἔτος 1040, ἐπὶ τῆς Αὐτοκρατορίας Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου, ἡ χρῆσις τῶν κωδώνων εἰς τοὺς Ναοὺς εἰσῆχθη καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Βασιλεύσαν πόλιν.

Τῆς χρήσεως τῶν κωδώνων εἰς τὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας ποιοῦσι μνεῖαν οἱ Βυζαντινοὶ Χρονογράφοι τοῦ ΙΓου καὶ ΙΔου αἰῶνος Παχυμέρης, Νικηφόρος Γρηγοράς κλπ. καὶ πρὸ τούτων κατὰ τὸν

ΙΒον αἰῶνα ὁ Μιχαὴλ Ψελλὸς ἔγραψέ που : « ἐξεγερεῖ γάρ σε μέσης
 » νυκτός ὁ κώδων ὁ ἱερός καὶ τοῖς θείοις ἐνστηλωθείσῃ ἐδάφειν ».
 Ὁ δὲ κατὰ τὸ πρῶτον ἤμισυ τῆς αὐτῆς ἑκατονταετηρίδος ἀκμάσας
 πολὺς Θεόδωρος Βαλσαμών, ὁ καὶ Πατριάρχης Ἀντιοχείας ἀναρ-
 ρηθεὶς, παράδοξον ποιεῖται ἐξήγησιν τῆς χρήσεως τῶν κωδῶνων
 ἐν τοῖς χριστιανικοῖς Ναοῖς : « Ἐνὶ γὰρ κέχρηται σημαντηρίῳ, τῇ
 » καμπάνᾳ, φημί, ἣτις ἐκ τοῦ κάμπου μετονομάζεται· ὥς γάρ ὁ
 » κάμπος, φασί, βουλομένοις εἰς ὁδοιπορίαν ἀνεμπόδιστος πρόκειται,
 » οὕτω καὶ τοῦ χαλκοστόμου κώδωνος ἡ μετέωρος διαλαλία τοῖς
 » πᾶσιν εὐπρόσωπος ἡπλῶται ». Ἀλλὰ καὶ ὁ μεταγενέστερος πολυπα-
 θῆς Κρής ῥαψῳδὸς Στέφανος ὁ Σαχλύκης ἐπὶ τῇ χρήσει τῶν κωδῶ-
 νων εἰς τὰς νεκρωσίμους ἀκολουθίας τοιαῦτά τινα προσεπιφέρει :

« *Κι' ἀφοῦ ψοφῆσεις αὐτοχος*
» κι' ἀφ' ὧν ἐξεγρυχῆσεις,
» κροῦν ἢ καμπάναις δυνατά,
» μαζόρουντ' οἱ παλάδες
» καὶ ψάλλουν ὡς τὸν οὐρανόν
» »

Ἐπὶ πολὺν χρόνον ἡ χρῆσις τῶν κωδῶνων παρὰ τοῖς Ὀρθοδό-
 ξοις δὲν καθήρσε παντελῶς καὶ τὰ ἀρχήθεν ἐπιζόμενα σιδηρὰ σήμαν-
 τρα, ἅτινα ἐξηκολούθουν συγκρουόμενα ἐν τοῖς χριστιανικοῖς Ναοῖς
 ἐρρυθμῶς μετὰ τῶν κωδῶνων· ὥς τοῦτο μαρτυρεῖ καὶ ὁ ἐπὶ τῇ
 ἀλώσει τῆς Κωνσταντινουπόλεως δημῳδὸς Θορῆνος, κατὰ τὸν ὁποῖον
 οἱ Τοῦρκοι μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως :

« *πῆραν καὶ τὴν Ἁγίαν Σοφίαν*
» τὸ μέγα Μοναστήρι,
» μὲ τετρακόσια σήμαντρα
» κ' ἐξήντα δυνὸ καμπάναις.
» Κάθε καμπάνα καὶ Παπᾶς,
» κάθε Παπᾶς καὶ Διάκος ».

Καὶ ὅτε κατὰ τοὺς ζοφεροὺς τῆς δουλείας χρόνους οἱ κώδωνες
 καθηρέθησαν ὑπὸ τῶν κρατούντων Ὀθωμανῶν, ἐπανήλθεν ἡ χρῆσις
 τῶν σιδηρῶν ἢ καὶ ξυλίνων σημάτων, δι' ὧν συνηγείρετο τὸ Χρι-
 στεπώνυμον πλήρωμα εἰς τοὺς Ναοὺς πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου.
 Ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσι καὶ δὴ ἐν Κωνσταντινουπόλει διὰ τῆς
 ἐναρμονίου κρούσεως τῶν σημάτων καὶ τῆς ἀναφωνήσεως « *ορί-*
» σατε πιστοὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν » ὁ κανδυλανάπτης ἐκάστου Ναοῦ
 ἐκάλει τοὺς ἐνορίτας εἰς τὴν Λειτουργίαν.

Οἱ κώδωνες κατασκευάζονται συνήθως ἐκ μεταλλικοῦ κράματος
 ἀποτελουμένου ἐξ 78 μερῶν χαλκοῦ καὶ 22 μερῶν κασιτέρου, τὸ
 δὲ ῥόπτρον αὐτῶν ἐκ καθαροῦ σιδήρου. Ἡ δὴθεν ἀνάμιξις καὶ ἀργύ-
 ρου κατὰ τὴν κατασκευὴν τῶν κωδῶνων, ὅπως καθιστῶνται ἡχη-
 ρότεροι, εἶνα προφανὴς καλογηρικὴ ἀγυρτεία πρὸς παραπλάνησιν
 τῶν εὐπιστοτέρων καὶ ὑφαρπαγὴν τῶν ἀργυρῶν αὐτῶν σκευῶν
 καὶ κερμάτων.

Ὁ μεγαλειότερος κώδων τοῦ Κόσμου εἶναι ὁ τοῦ Κρεμλίνου ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Πρωτευούσῃ τῆς Ῥωσσίας Μόσχᾳ, ζυγίζων 66 περίπου τόννους· οὗτος καταστραφεῖς ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς ἐν ἔτει 1737, ἀνεχωνεύθη βραδύτερον καὶ ἀνηρτήθη ἐπὶ τοῦ Πύργου τοῦ Ἰδάν Βελίκου, ἐν ἔτει 1836, παρ' ἐτέρῳ μικροτέρῳ κώδωνι βάρους 50 τόννων. Μετὰ τούτους, πολὺ κατώτεροι κατὰ τὸ βάρος, ἔπονται οἱ κώδωνες τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Ἁγίου Στεφάνου ἐν Βιέννῃ, τῆς Παναγίας τῶν Παρισίων, τοῦ Ἁγίου Πέτρου τῆς Ῥώμης, τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου τοῦ Compostelle ἐν Ἰσπανίᾳ, τοῦ Γεωργίου d'Amproise εἰς τὸν Ναὸν τῆς Παναγίας τοῦ Rouen, ζυγίζων 18 τόννους· ὁ τελευταῖος οὗτος, ἀναλυθεὶς εἰς χάλκινα νομίσματα κατὰ τὴν Γαλλικὴν Ἐπανάστασιν μετὰ τὴν καρατόμησιν τῶν Βασιλέων, ἀποκατέστη βραδύτερον κατὰ τὴν παλινόρθωσιν τῶν Βουρβόνων παρὰ τῶν εὐλαδῶν Καθολικῶν τοῦ Rouen ὑπὸ τὰς ἰαχάς: «à mort les fondeurs de cloches, les assassins des Rois». «Εἰς θάνατον οἱ καταστροφεῖς τῶν κωδώνων, οἱ φονεῖς τῶν Βασιλέων».

Διὰ τοῦ ἐπομένου λατινικοῦ διστίχου λίαν ἐπιτυχῶς συνοψίζονται αἱ πολλαπλαῖ ὑπηρεσίαι, ἃς παρέχει εἰς τοὺς Χριστιανούς ὁ Κώδων τῶν Ἐκκλησιῶν.

«Laudo Deum verum, pleben voco, congreco clerum,
»Defunctos ploro, fugo fulmina, festa decoro».

«Αἰνῶ τὸν ἀληθῆ Θεόν, τὸν λαὸν καλῶ, συναγείρω τὸν Κλήρον,
»Τοὺς νεκροὺς θρηνῶ, ἀπελαύνω τοὺς κεραυνούς, τὰς ἐορτὰς κοσμοῶ».

Καθ' ὅσον τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἐπὶ τῶν Κωδωνοστασιῶν ὕψουμένων ἀλεξικεραυνῶν πρὸς ἀποτροπὴν τῶν ἐκ τῶν κεραυνῶν καταστροφῶν ἀπέδιδον οἱ λαοὶ τῆς Δύσεως ἐκ δεισιδαιμονίας εἰς τὴν ἐνέργειαν τῶν κωδώνων.

Παραμφερὲς τῷ λατινικῷ τούτῳ διστίχῳ εἶναι καὶ ἡ ἐν τῷ μετῴπῳ τῆς παρούσης διατριβῆς παρατεθεῖσα ἐπιγραφή: «Vivos »voco, mortuos plango, fulgura franco», ἥτοι «τοὺς ζῶντας »καλῶ, τοὺς νεκροὺς θρηνῶ, τοὺς κεραυνούς θραύω», ἣν προέταξεν ὁ διάσημος Γερμανὸς ποιητὴς von Schiller εἰς ἓν τῶν καλλιτέρων αὐτοῦ ποιημάτων, τὸ ἐπιγραφόμενον «Κώδωνα».

ΜΙΧ. Γ. ΛΑΜΠΡΥΝΙΔΗΣ

Εἰς κυρίαν ἐπισκευαζομένην . . .

ΤΑ ὥραϊα ξανθὰ μαλλάκια σου ποῦ στέλνεις στὸν μπαρμπέρη,
τὰ ῥόδα τοῦ προσώπου σου ποῦ ὁ ἔμπορος σοῦ φέρει,
τὰ σμάλτινα δοντάκια σου ποῦ πρὶν πλαγιάσης βγάζεις—
χρώματα, χάρες, ἔμμορφιές, φρεσκάδες ποῦ ἀγοράζεις—
σὰν πόσο, πόσο ἀκριβὰ νὰ σοῦ στοιχίζουν τάχα;
πιὸ λίγο θὰ σοῦ κόστιζε . . . μιὰ προσωπίς μονάχα!

ΣΑΤΑΝΑΣ